

דף צט:

עין משפט א.

או"ה סימן תעא פעיף א

א. אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה כדי שיאכל מזה לתיאבון^ש, אבל מותר לו לאכול קצת פירות או ירקות^ת אך לא ימלא כריסו מהם.

הגה: ואם הוא איסטניס^א שאפי' אוכל מעט מזיק באכילתו הכל אסור.

א. ב. יין מעט^ב לא ישתה משום דמסעד סעיד ולא יאכל עי"ז המצה לתיאבון, אבל אם רצה לשתות הרבה יין שותה^ג משום כשזה הרבה יין זה גורר תאות המאכל.

ש. ממשנה פסחים צ"ט, אפי' מזה עשירה אסור, ואפי' פחות מכזית. כה"ח אות ב' ממשב"ז.

ו. ומשעה עשירית היינו שגם שעה עשירית בכלל האיסור. מ"א ס"ק א'. ושעות אלו שעות זמניות כמ"ש הרמב"ם בפ"ה המשנה. פר"ח. ואם התחיל בהיתר לפני שעה עשירית לא יפסיק אבל התחיל באיסור מפסיק. כה"ח אות ד'. והר"ן כתב שיש להחמיר מזמן מנחה גדולה דהיינו משש ומחצה וכתבו הרמ"א בסי' תרל"ט סעיף ג' וכאן כיון שמצה עשירה אינה משביעה כ"כ לא כתב הרמ"א דעת הר"ן. כה"ח אות ה'.

ת. ו. וה"ה בשר ודגים. מ"א ס"ק ב', וכן גבינה וביצים, או מיני תבשיל. והתוס' בעירובין דף נ"ה ע"ב כתבו דירק חי מגרר גריר אבל מבושל משביע וצ"ל שם דרך קביעות, ונהגו העולם לאכול ירק מבושל ותפוחי אדמה מבושלים, שער ציון. וכה"ח אות ט'.

א. ויש איסטניס שאפי' אוכל מהבוקר מזיק לו, וא"כ כל אדם ישער בעצמו מאיזה שעה שאוכל אפי' פירות לא יוכל לאכול בלילה לתיאבון, מאז ימנע עצמו אפי' מפירות. כה"ח אות י'.

ב. ו. והטור מתיר לשתות גם יין מעט, ומעט היינו עד כוס או קצת פחות, מ"ב אות ו', ויין הרבה היינו שתי כוסות של רביעית או רובן. מ"ב אות ז'.

ג. מ"מ לא ישתה כ"כ הרבה עד שיהיה שבע כי הוא מקלקל תאות המאכל. כה"ח אות ט"ו.

עין משפט ב.

או"ח סימן תעב פעיף א

א. יהיה שולחנו ערוך מבעוד יום^ד כדי לאכול מיד כשתחשך, ואפי' בבית המדרש לא יתעכב משום שמצוה לאכול מהר מפני התינוקות^ה, אבל לא יאמר הקידוש רק עד שתחשך^ו.

עין משפט ג.

או"ח סימן תעב פעיף ב

ב. יסדר שולחנו בכלים נאים^ז כפי כוחו, ויכין מקום מושבו שישב שם בהסיבה דרך חירות.

הגה: אפי' עני שאין לו כרים ישב על הספסל^ח.

עין משפט ד.

או"ח סימן תעב פעיף ג

ג. יד. אפי' עני המתפרנס מן הצדקה ימכור מלבושו או ילוה או ישכיר

ד. מברייטא פסחים ק"ט ורש"י שם.

ה. והתורה אמרה "והגדת לבנך ביום ההוא" וכדי שישאלו התינוקות מה נשתנה וישב להם עבדים וכו'...

ו. אף דבשאר יו"ט ושבטות יכול להוסיף מחול על הקודש, בפסח שאני דזמן אכילת מצה אינו אלא בלילה דומיא דפסח דכתיב "על מצות ומרורים יאכלוהו", ובפסח נאמר "ואכלו את הבשר בלילה הזה".

והקידוש בלילה בשביל המצה הוא בא. ט"ז ס"ק א'. ובדיעבד אם קידש מבעוד יום יצא, אבל אכילת מצה ומרור שהוקשו לפסח אפי' בדיעבד לא יצא. כה"ח אות ו'. ועד שתחשך היינו צאת הכוכבים.

ז. שנאמר בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא משעבוד מצרים. ב"ח. ובכל השנה טוב להמנע מכלים נאים למען מיעוט השררה זכר לחורבן חוץ מליל הסדר שהתורה הזהירה לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. גם הכוסות יהיו נאים ומהודרים לכבוד היום, ואם השיגה ידו יקח כוסות מכסף שהוא רמז אל החסד כי "כוס" בגימטריא אלהים שהוא בחינת דין וע"כ אם יהיה מכסף יהיה ממותק. כה"ח אות י"א.

ח. ומצוה לנהוג בשררה בליל הסדר ובזה יכופר לו על מה שנהג שררה וגאווה כל השנה. כה"ח אות י"ב.

ח. ומותר לסמוך גם על ירך חבירו, אבל לא על ירך עצמו דזה נראה כדואג. כה"ח אות ט"ז.

עצמו בשביל יין לד', כוסות ט.

עין משפט ה.

או"ח סימן רמט סעיף ב

ב. ג. אסור לקבוע בערב שבת סעודה ומשתה שאינו רגיל בו בימי החול י, ואפי' סעודת אירוסין כ משום כבוד השבת כדי שיכנס לשבת כשהוא תאב לאכול ל. וכל היום בכלל האיסור. אבל לאכול ולשתות בלי קביעות סעודה ואפי' בסעודה שרגיל בה ביום חול כל היום מותר להתחיל מן הדין, אבל מצוה להמנע מלקבוע סעודה גם שנהוג בה בחול, מתשע שעות מ ולמעלה.

הגה: סעודה שזמנה בע"ש כגון סעודת ברית מילה או פדיון הבן י מותר.

ט. ונר ביתו עדיף מד' כוסות משום שלום בית, כמ"ש בסי' רס"ג סעיף ג'.

י. גיטין ל"ח ע"ב, וה"ה בערב יו"ט. ולשתות בקביעות אסור כל היום שע"י שישתכר יתבטל משבת לגמרי.

כ. היינו שאירס קודם ע"ש, אבל אם אירס בע"ש עצמו מותר לעשות סעודה בע"ש משום שמא יקדמנו אחר, וסעודת נישואין שזמנה בע"ש מותר, ומש"כ בירושלמי דאסור לישא בע"ש משום כבוד השבת, הבבלי חולק על זה, מ"א ס"ק ג', ועיין בכה"ח אות י' מנהג ירושלים.

ל. ועוד טעם אחר כתב המ"א בס"ק ד' בשם ר"ת שמתוך טרדת הסעודה לא יתעסקו בצרכי שבת, ונפ"מ דאם יש אחרים שיתעסקו בצרכי שבת לר"ת מותר ולדעת השו"ע אסור.

מ. ויינו מסוף תשע שעות שהוא תחילת עשר, ע"פ שעות זמניות, ויש נמנעים מחצות שאין אוכלים כי אם מזונות או פירות, כה"ח אות י"ט.

נ. ופדיון הבן שעבר זמנו אסור לעשותו בע"ש, מ"א ס"ק ה', אבל מילה שלא בזמנה מותר דכל שעה זמנה היא דאסור להניחו ערל.

ועיין בט"ז ס"ק ג' ובש"ך ביו"ד סי' רס"ו דיש אוסרין למול מילה בע"ש שלא בזמנה, מ"א ס"ק ה'. וכך המנהג דשב ואל תעשה עדיף. ועיין במש"כ בזה במנחת אשר יו"ד שם באות כ"ז.

ו. והגם שסעודת מילה ופדיון מותר בע"ש כתב הב"ח דמצוה להתחיל אותם קודם שעה עשירית, מ"א ס"ק ו', ויש נוהגים לעשותה קודם חצות.

או"ח סימן תקכט פ"א

א. מצות יו"ט לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתיה^ט, ולא יצמצם בהוצאות יו"ט^ע, וצריך לכבדו ולענגו^פ כמו בשבת.

הגה: אסור לאכול ממנחה ולמעלה^צ בערב יו"ט^ק.

ט. כרבי יהושע בביצה ט"ו ע"ב, ובפסחים ס"ח ע"ב. והיש"ש בחולין פ"א סי' נ' כתב דחזון המאריך בניגונים יותר מדאי הרי זה מגונה כי אין זה לא מחציו לה' ולא מחציו לכם. והיום מוטב לדרוש אחר הסעודה משום שמחת יו"ט, כ"כ במ"א וכתב הב"ח דכן המנהג. וע"כ יש נוהגים ללמוד בחבורה בכל ימי חול המועד מאחרי סעודת שחרית עד המנחה, ובפרט הסוחרים ובעלי המלאכה שאין להם פנאי ללמוד בימי החול, ועיקר הלימוד יהיה לדעת מה יעשה ישראל. כה"ח אות ב'.

ע. כמ"ש בגמ' ביצה ט"ו ע"ב אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע, ועוד שם כל מזונותיו של אדם קצובין מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבתות, יו"ט, ובניו לת"ת שאם פחת פוחתים לו ואם הוסיף מוסיפין לו.

פ. כמו שנאמר לקדוש ה' מכובד, וכל הימים טובים נאמר בהם מקרא קודש. ועיין בזה"ק פ' פנחס שגם ביו"ט יש בחינת נשמה יתירה כמו בשבת, ומקבלין אותה באמירת "כתר", וע"כ יש לכוון באמירת כתר לקבל תוספת הארה של יו"ט. כה"ח אות ד'. ומ"מ קידוש יו"ט אינו מן התורה כמו בשבת וכמ"ש בסי' רע"א ובסי' תע"ב. כה"ח אות ה'.

וצריך שאדם יכין בעצמו איזה דבר לכבוד יו"ט אפי' יש לו כמה עבדים וכמו בשבת בסי' ר"נ.

חייב לאכול פת ביו"ט בערבית ובשחרית. מ"א ס"ק ב'. ועיין בסי' קפ"ח ובכה"ח שם אות כ"ד מכמה ראשונים הסוברים דאין חיוב לאכול פת מן התורה רק בליל יום ראשון של פסח ובליל יו"ט של סוכות, אבל בשאר ימים טובים אין חובה לאכול פת, וע"כ אם טעה ולא הזכיר של יו"ט בברכת המזון א"צ לחזור. ומ"מ צריך לאכול פת. לקיים דברי חכמים. כה"ח אות ז'.

אם אדם לא קידש בלילה ולא עשה סעודה, עושה סעודה פעמיים ביום ומקדש קידוש הלילה ביום. שם אות ח'.

צ. וזהו בכלל הכבוד, ומש"כ ואסור לאכול לאו דוקא, וכ"כ בשו"ע סי' רמ"ט סעיף ב' דסעודה שרגיל בה בחול כל היום מותר להתחיל מן הדין אבל מצוה להמנע מלקבוע סעודה שנהוג בה בחול מתשע שעות ולמעלה, ובערב סוכות אין לאכול מחצות היום ואילך. כה"ח אות י"ג.

ק. והמ"א כתב דיש לזהר בזה גם ביו"ט ראשון שהוא ערב יו"ט שני, אבל במ"ב בביאור הלכה כתב לפקפק עליו בזה.

הגה: אם ערב יו"ט חל בשבת מותר לקיים סעודה שלישית^ר, ויאכל מעט פת לכבוד יו"ט.

הגה: מצוה ללוש פת בערב יו"ט לכבוד יו"ט כמו לשבת כמ"ש בסי' רמ"ב.

א. ב. חייב אדם לבצוע על שתי ככרות^ש, ולקבוע כל סעודה על היין^ת, ובגדי יו"ט יהיו יותר טובים^א משל שבת.

א. ג. לא נהגו לעשות ביו"ט סעודה שלישית^ב.

הגה: ביו"ט מאחרין לבא לבית הכנסת וממהרין לצאת משום שמחת יו"ט^ג.

ר. היינו קודם מנחה קטנה, ואם שכח יעשה אותה בכזית פת, והמנהג לעשותה אחר תפילת מנחה ע"פ הזוה"ק והאר"י ז"ל רק שיזהר לאכול רק דבר מועט כביצה מפת כדי שיהיה תאב לאכול בלילה לכבוד יו"ט. כה"ח אות ט"ז.

ש. כמ"ש בשבת קי"ז ע"א דחייב אדם לבצוע על ב' כיכרות כמ"ש "לקטו לחם משנה" ועיקר החיוב בשבת משום שלא היה המזן בו א"כ ה"ה ביו"ט.

ובכל זמן שצריך לבצוע יש לבצוע ממקום העליון שבככר וגם מצד ימין, כך אמרו בחלום לאחד החכמים.

ואם סועד הרבה פעמים יותר מב' סעודות ביו"ט שחייב בהם י"א שחייב בכל פעם בלחם משנה. כה"ח אות כ"א.

ת. משמע מדברי הרמב"ם בפ"ל הלכה ט' היינו רק בסעודות של חיוב, ועוד היינו לשתות יין בתוך הסעודה חוץ מיין של קידוש, וכ"כ בביאורי הגר"א, ובמ"ב אות י"א.

א. משום דחייב בשמחה, ומטעם זה נוהגים להרבות במיני מאכלים יותר מבשבת. מ"א ס"ק ד'.

ואם חל יו"ט במוצאי שבת לא ילבש בגדי יו"ט לפני צאת השבת סמוך לחשיכה שנראה כמכין משבת ליו"ט, אלא ילבשם מבעוד יום ויכוון בהם לכבוד שבת, או שילבש אותם אחרי שיהיה לילה ודאי. כה"ח אות כ"ג.

ב. וכתב הטור די"א שצריך לעשות בו סעודה שלישית, וכ"כ הרמב"ם בפ"ל מהלכות שבת הלכה ט', אבל הרא"ש כתב דלא נהגו כן ומנהגן של ישראל תורה.

ג. ויש לגעור בידי החזנים שמאריכין עד אחר חצות, ומחשבין חצות היום ע"פ שעות זמניות. כה"ח אות כ"ז. מ"א ס"ק ז'.